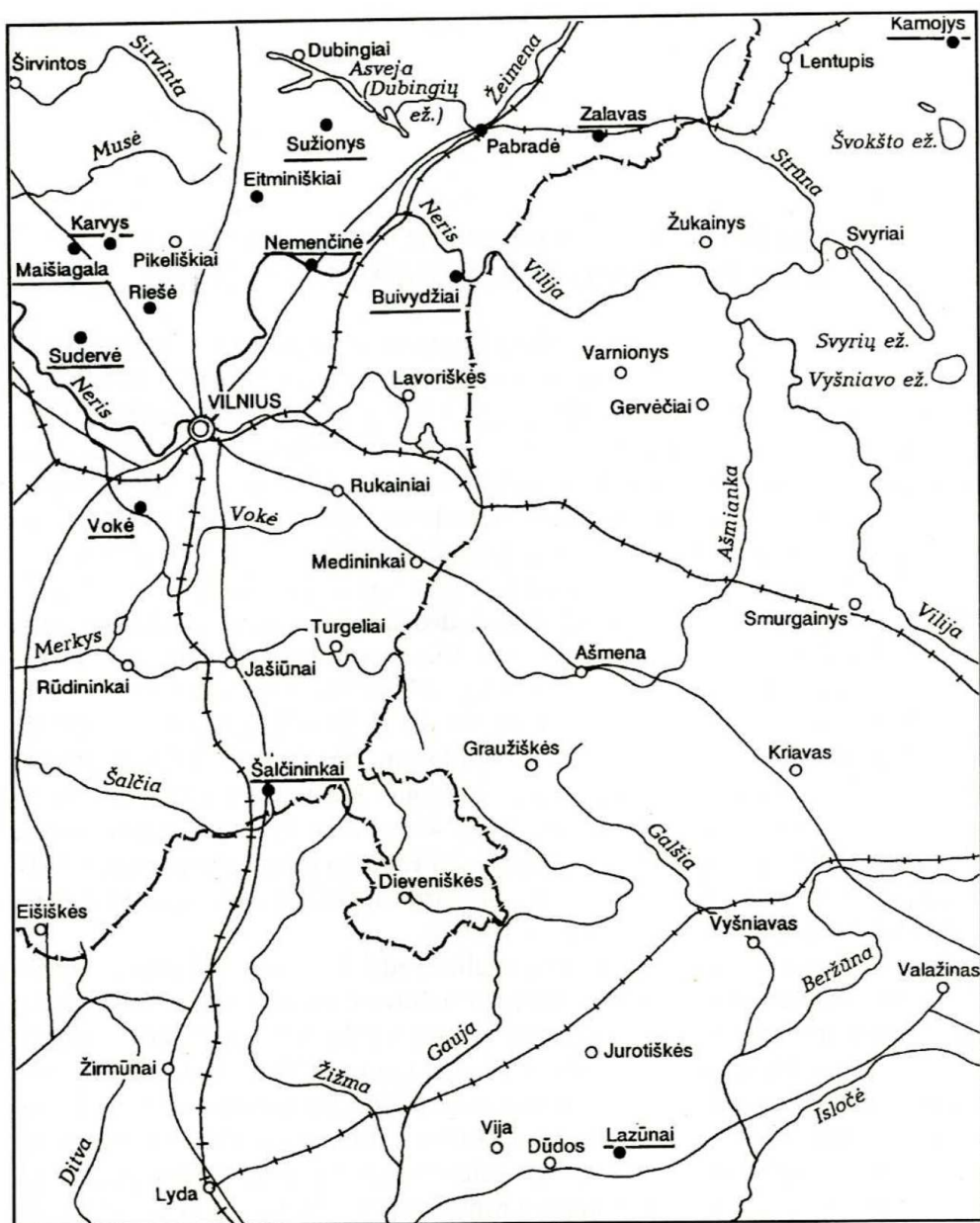

Zigmas ZINKEVIČIUS

XVII A. DVARŲ INVENTORIAI – RYTŲ LIETUVOS ANTROPONIMIKOS IR DEMOGRAFIJOS ŠALTINIS

Straipsnio tikslas – išanalizuoti Rytų Lietuvos antroponimus, užfiksuotus K. Jablonskio ir M. Jučo sudarytame ir 1962 m. Vilniuje išleistame XVII a. Lietuvos inventorių rinkinyje (Jablonskis, Jučas 1962) ir padaryti demografines išvadas. Imama ne visa Rytų Lietuva, bet tik tos jos vietovės, iš kurių minėtuose inventoriuose yra duomenų ir kuriose lietuvių kalba ilgainiui labiausiai apnyko, būtent šios gyvenvietės (skliaustuose nurodomas nuotolis nuo Vilniaus tiesia linija, inventoriaus numeris ir leidinio puslapiai): N e m e n č i n ė (23 km, Nr. 18, p. 110 ir Nr. 70, p. 329–330), M á i š i a g a l a (28 km, Nr. 19, p. 111), Z ā l a v a s (62 km, Nr. 28, p. 141–142; Zalavo dvare 1867 m. gimė Lenkijos maršalas Juzefas Pilsudskis!), V ó k ė (dabar Vilniaus priemiestis, Nr. 30, p. 146–150), B u i v ū d ž i a i (35 km, Nr. 57, p. 272–273), S u ž i ó n y s (40 km, Nr. 77, p. 346–349), S u d e r v ė (18 km, Nr. 78, p. 350–352), K a r v ū s (25 km, Nr. 83, p. 363–364), Š a ĩ č i n i n k a i (45 km, Nr. 88, p. 374), taip pat dvi vietovės už Lietuvos Respublikos ribų, Gudijoje: K a m ó j y s (98 km, Nr. 9, p. 59–60) ir L a z ū n a i (100 km, Nr. 106, p. 416; dar žr. 1 pav.). Šių gyvenviečių inventoriai rašyti ne vienu metu: anksčiausiai Kamojų dvaro inventorius – 1611 m. (vienintelis slavų kanceliarine kalba bei kirilica, visi kiti lenkiškai), vėliausiai parašytas Lazūnų dvaro inventorius – 1696 m.

Inventoriuose esamų antroponimų analizė rodo, kad tuomet dvinarė asmens įvardijimo sistema (*vardas + pavardė*) dar nebuvo nusistovėjusi. Asmuo galėjo būti įvardijamas, sakysim, praleidžiant krikšto vardą, bet nurodant tėvavardį, pvz., *Krynelis Markuns*, t.y. Krynelis Morkaus sūnus (Nemenčinė), šalia *Mikołaj Kripe*, *Ławryn Kripe*, *Piotr Kripe* yra ir *Kripe Stanisławonias*, taigi Kripė Stanislavo sūnus (Sužionys), arba vien krikšto vardu, pvz., *Urban* (be antrojo įvardijimo nario; Nemenčinė). Asmuo galėjo turėti du tėvavardžius, padarytus iš tėvo vardo ir jo pravardės ar kitokio asmenvardžio, be to, dar ir savo pravardę, pvz., *Матѣяс Симонович Лоймович* – Motiejus Simono Laimos sūnus; *Миколай Стасюлевич Лоймович Киш'келись* – Mikalojus Stasiulio Laimos sūnus, vadinamas Kiškeliu; *Якуш'тын Ян'кович Лопунович* – Jakuštinas (greičiausiai pravardė) Jankaus (tėvo krikšto vardas) Lapūno (tėvo pravardė) sūnus; *Томаш а Мартин Матеевичы Матюковичы Свир'плеве* – Tamošius ir Martynas Motiejaus bei Matiuko sūnūs, pravardė Svirpliai (visi pavyzdžiai iš Kamojų). Vietoj antrojo įvardijimo nario (dabartinės pavardės) neretai

1 pav. Straipsnyje nagrinėjama teorija (ištirtų vietovių pavadinimai pabraukti).

eina užsiėmimo (amato) arba socialinės padėties nurodymas, pvz., Jan *bednarz* (kubilius), Jan *piwowar* (aludaris), Jan *strzelec* (šaulys, medžiotojas), Jerzy *trębacz* (trimitininkas), Mikołaj *boiarzyn* (bajoras; visi iš Nemenčinės), Paweł *ko-wal* (kalvis), Jerzy *kucharz* (virėjas), Jan *szwiec* (siuvėjas ar batsiuvis; šie iš Su-žionių), Stephan *kolesnik* (račius), Kazimierz *pisarz* (raštininkas; iš Sudervės), Andrzej *cieslia* (dailidė), Andrzej *Młynarz* (malūnininkas), Markowa *wdowa* (našlė; iš Maišiagalos), Stanisław *krawiec* (siuvėjas; Karvys), Jan *Czapocznik* (kepurininkas; Zalavas). Iš tokių amato ir pan. nurodymų gali būti daromi tėva-vardžiai, pvz., Krzysztofi *Ławnikiewicz* – Kristupas lovininko, t.y. teismo ta-rėjo (posėdininko), sūnus, Wdowa *Kopaczowa* – našlė duobkasio duktė ar žmona (Vokė), *Łotyszaniec* (latvio sūnus; tautybė nurodoma panaudojus apslavintą lie-tuvišką tėvavardžių priesagą *-onis*; Nemenčinė), *Litwinowicz* (pirmykštė reikš-mė – lietuvio sūnus; Sudervė). Jie gali eiti net vieni: *Wdowa* (Zalavas), *Rusin* (tautybės nurodymas ar pravardė; Vokė).

Krikštavardžių dažnai vartojamos ne kanoninės formos, bet liaudiniai jų va-riantai, paprastai lietuviški diminutyvai, pvz., *Januk*, *Petrul*, *Stasiul* ir pan., ne-retai su sveikomis galūnėmis: *Janukas*, *Petrulis*... Kai kurie iš jų šiandien varto-jami tik kaip pavardės, pvz., *Czepas* (ir be galūnės *Czep*, trumpinys iš *Čėponas* < lenk. *Szczepan* ← *Stefan*), *Matulis(is)*, *Tum(as)*, *Tumuk(as)*, *Wal(is)*... Kar-tais asmuo įvardijamas dviem tokio krikštavardžio variantais, pvz., *Kryniczelis* *Tumul* *Tumuk* (Nemenčinė). Visa tai rodo, kad dabartinė dvinarė asmens įva-rdijimo sistema tada dar buvo nenusistovėjusi, gerokai įvairavo, tuo pačiu ir pa-vardžių formavimasis dar buvo anaip tol nepasibaigęs, taigi antrojo įvardijimo nario (šalia krikšto vardo esamo asmenvardžio) daugeliu atvejų negalima trak-tuoti kaip pavardės.

Lietuviškų asmenvardžių suslavinimo laipsnis nevienodas. Tame pačiame in-ventoriuje pasitaiko tiksliai užrašytų lietuviškų antroponimų šalia gerokai iš-kraipytų, be galūnės ar pan. Matyt, daugiausia tai priklausė nuo raštininkų. Tačiau kas buvo tie raštininkai, galima tik spėlioti. Mat inventorių paprastai pasirašydavo ne vienas, bet keli asmenys, traktuojami kaip liudininkai. Galbūt tarp jų buvo ir jį rašęs asmuo, bet tai nenurodyta. Pasirašiusiųjų asmenvardžiai dažnai nelietuviški, be lietuvių kalbos elementų, pvz., Jan *Odyniec*, *Krzysztofi* *Zakrzewski*, *Krzysztofi* *Podwinski*, *Marcyjan* *Streczon*, *Jakub* *Bobrowski*, *Michał* *Hordziewski*. Bet yra ir lietuvių kilmės asmenvardžių, paprastai suslavintų, pvz., *Albrycht* *Michał* *Mintowt* (*Mintautas*), *Michał* *Kazimierz* *Kirkiło* (*Kirki-las*), *Piotr* *Rudamina* *Dusiatski* (*Rudamina* *dusetiškis*), *Mikołaj* *Tomasz* *Bil-dziukiewicz* (iš *Bildžiukas*), *Halszka* *Uniechowska* *Montowtowa* (iš *Mantau-tas*), *Aleksander* *Woyna* (*Vaina*). Pasirašę asmenys daugiausia buvo ne vietiniai žmonės. Tai rodo prie jų asmenvardžių esamos pažymos, pvz., *wojewoda* *Połoc-ki*, *wojewodzie* *smolenski*, *straznik* *wilkomirski*, *starosta* *starodubowski*, *podko-morzyc* *brasławski*, *staroscina* *mozyrska*, *kasztelan* *nowogrodzki*, *woyski* *y* *sędzia* *grodzki* *orszanski*, *skarbnik* *brasławski*.

Valstiečiai inventoriuose dažnai įvardijami ne po vieną, bet šeimynomis, pvz., rašoma: *Stephan Bartajcis, syny Szymon, Stasiuk y Janek; Piotr Ławrynowicz z bratem Stephanem, syny Piotrowe Bałtruk y Kazimierz; Станиславъ Лаймович Дрыгора[н]дъ з жоною Зофеею, з сыномъ Яном, з дочками Ал'жбетою и Кат'рыною*. Tokiais atvejais šeimyna laikoma vienu įvardijimu. Iš viso įvardijimų (vieno asmens ar visos šeimos) nurodytose vietovėse rasta 379. Iš jų maždaug pusė (51%) turi prie krikšto vardo asmenvardžius su lietuvių kalbos elementais. Didžioji jų dalis (31 % iš visų įvardijimų) užrašyti ištisai lietuviški, su lietuviška galūne, mažesnioji dalis (20 %) – be galūnės, bet jų lietuviškumą rodo asmenvardžio šaknis ar priesaga. Atskirų dvarų inventoriuose tokių asmenvardžių procentas gerokai įvairuoja ir, matyt, priklausė nuo raštininko pasirinkto įvardijimo būdo. Didžiausias lietuvių kalbos elementus turinčių asmenvardžių procentas yra Karvio dvaro inventoriuje – 91%, mažiausias – Sudervės, tik 36%. Kitų vietovių procentai (mažėjančia tvarka): Maišiagalos – 79%, Buivydžių – 77%, Nemenčinės – 70%, Kamojų – 67%, Zalavo – 61 %, Sužionių – 59%, Šalčininkų ir Lazūnų – 50%, Vokės – 38%. Procentų įvairavimas greičiausiai nerodo didesnio ar mažesnio vietovės gyventojų lietuviškumo, nes priklausė, kaip minėta, nuo raštininko pasirinkto asmenų įvardijimo būdo, galbūt, kažkiek atspindinčio pačių žmonių ne visur vienodą antroponimų vartojimą.

Asmenvardžiai, neturintys lietuvių kalbos elementų, įeina į 49% visų įvardijimų. Daugiausia (34% visų įvardijimų) yra tokių, kuriais anuomet galėjo būti įvardijami lygiai vienodai lietuviai ir nelietuviai, taigi turintys krikštavardines šaknis (17%), lietuviškų pravardžių vertimai į lenkų kalbą (apie 10%) ir amatų, užsiėmimo bei socialinės padėties nurodymai (7%). Pateikiami asmenvardžiai su krikštavardine šaknimi pavyzdžiai: *Ambrosewicz, Bartoszewicz, Bartkiewicz, Якимович, Ławrynowicz, Macieykowicz, Maximowicz, Matuszewicz, Mickiewicz, Mitkiewicz, Osipowicz, Pawłowicz, Sawlewicz, Семенович, Stankiewicz, Щаснович, Szymaszk*, plg. dabartines lietuvių pavardes *Ambrasėvičius, Bartašėvičius, Bartkėvičius, Jakimavičius, Laurinavičius, Maceikėvičius, Maksimavičius, Matušėvičius, Mickėvičius, Mitkėvičius, Asipavičius, Paulavičius, Saulėvičius, Semenavičius, Stankėvičius, Česnavičius, Šimaška*. Čia priklauso ir asmenvardžiai *Czapowski, Iwanowski* ir pan. su *-ski* tipo priesaga, plg. dab. lietuvių pavardes *Čepkauskas, Ivanauskas* (yra ir *Ivonas* iš *Iwan*). Kad dauguma ar net visi tokie asmenvardžiai žymi lietuvius, rodo pasitaikančios lietuviškos mažiųjų vaikų vardų formos, pvz., *Ławrynowicz, syn Bałtruk; Romanowicz z bratem Jokubom, syny Bałtruk y Januk; Marcinkiewicz, syny Stanisław y Januk* ir t.t.

Galimo pravardžių vertimo į lenkų kalbą pavyzdžiai: *Baran, Baranowski* (plg. dab. pavardes *Ávinas, Avinauskas* šalia *Baronas, Baranauskas*), *Jastrzębski* (plg. *Vānagas, Vānagiūkas, Vānagāitis* šalia *Jastremskis*), *Кулак* (plg. *Kumštys* šalia *Kulōkas*), *Owczyna* (plg. *Ávelis, Avelys* šalia *Aučyna, Aučīnikas*). Verstiniai gali būti ir asmenvardžiai *Korowka* (plg. *Karvāitis*), *Krol* (*Karālius*), *Krzywo-*

nos (**Kreivanosis*), *Lupka* (iš **Liubka*: *lubić* 'mylėti' šalia *Méilė*, *Meĩlius*, *Meilùtis*, *Meilūnas*), *Obrezka* (plg. *Skùstas*, *Kirpáitis*, *Rėžỹs*, *Raižỹs*), gal ir *Malinowicz* (plg. *Avietėnas*, *Avietýnas*), *Zelazewski* (plg. *Glėžius*, *Geležėlė*, *Geležinis*) ir pan. Pažymėtina, kad daugumos tokių „lenkiškų„ asmenvardžių (pvz., *Korowka*, *Кулак*, *Obrezka*, *Zelazewski*) nėra senųjų lenkų asmenvardžių žodyne (Taszycki 1965–1985), matyt, vartoti tik Lietuvoje. Kaip rodo to paties šimtmečio Vilniaus šv. Jono bažnyčios krikšto ir sutuoktuvių įrašuose užfiksuotų asmenvardžių analizė, pavardžių vertimas į lenkų kalbą tada buvo labai paplitęs (Zinkevičius 1977: 105–11). Kai kurie vertalai įsigalėdavo ir juos kartais varto-davo patys lietuviškai kalbantys, pvz., *Grygas Spiewakas* (Nemenčinė; plg. *Daĩnys*, *Dainỹs*, *Dainiūnas*).

Visų įvardijimų 5% turi asmenvardžius, kurių šaknys gali būti traktuojamos ne tik kaip slaviškos, bet ir kaip lietuviškos, pvz., *Borewicz*, *Borowski* (plg. *Bāras*, *Barỹs*, *Bar-gáila*), *Dorkowski* (: *Dar-kiñtis*), *Kosina* (**Kuosinis*, plg. *Kúosa*, *Kuosáitis*), *San* (plg. *Sanỹs* iš *Sán-daras*, *Sán-dargas*, *Sán-galas*, *Sán-ginas*, *Sántaras*, *Sán-tautas*, *San-gáila*). Kad čia esama greičiausiai lietuvių kilmės susla-vintų asmenvardžių, rodo pasitaikančios jais įvardijamiems asmenims priklausančių vaikų vardų diminutyvinės lietuviškos formos, pvz., *Borewicz*, *syn Januk* ir pan. Čia priklauso ir galimai iš lietuviškų vietovardžių padaryti asmenvar-džiai, pvz., *Lawinski* (: *Loviaĩ*), *Szydłowski* (: *Šiđlawa* iš *Šiluva*). Beje, daugu-mos šios rūšies asmenvardžių (*Dorkowski*, *San*, *Lawinski*...) nefiksuoja senųjų lenkų asmenvardžių žodynas.

Tik 9% visų įvardijimų turi asmenvardžius su tikrai svetimos kilmės šakni-mis, kuriuos sunku įtarti vertalais ar šiaip perdirbiniais, tokius kaip *Dzierszko*, *Grzybowski*, *Magier*, *Magierba*, *Kroinski*, *Stronowski*, galbūt *Zwierkowski* ir pan. Tačiau ir tokius asmenvardžius turinčiuose įvardijimuose pasitaiko lietu-viškų diminutyvinių vaikų ar brolių vardų formų, pvz., *Mikołay nowik*, *syn Mar-ciuk*; *Sołoduszka z bratem Krysciukiem* (abu iš Vokės). Ir šių asmenvardžių daugumos (*Dzierszko*, *Magierba*, *Kroinski*, *Stronowski*, *Zwierkowski*, *Sołoduszka*...) nefiksuoja senųjų lenkų asmenvardžių žodynas, taigi greičiausiai bus at-siradę čia pat Lietuvoje.

Buvo nurodyta, kad asmenvardžiai be lietuvių kalbos elementų, t.y. tokie, iš kurių negalima atpažinti žmogų esant lietuvi (nors pasitaiko šeimos narių lietu-viškos vardų formos), yra beveik pusėje visų įvardijimų (49%). Jeigu procentą skaičiuotume ne nuo visų įvardijimų, bet tik nuo tokių, kurių asmenvardžiai pateikti be lietuviškų galūnių (jų rasta 262), tai gautume ne 49%, bet 71%. Taigi tuo atveju tik iš 29% asmenvardžių galima būtų atpažinti lietuvius. Bet tai ap-gaulinga, nes lietuviai buvo tada ir dabar tebėra dažnai įvardijami asmenvar-džiais be lietuvių kalbos elementų (dabar toks elementas dažnai būna galūnė, kurią anuomet raštininkai numesdavo). Imkime dabartines Lietuvių kalbos ins-tituto darbuotojų (jie visi lietuviai) pavardes. Numetę tų pavardžių galūnes ir pakeitę lietuvišką rašybą tokia, kokia anuomet buvo vartojama, gautume apie

60% pavardžių, kurių turėtojų nebegalėtume atpažinti esant lietuviams, ir tik 40% pavardžių toks atpažinimas būtų įmanomas¹. Jeigu šį santykį pritaikytume nagrinėjamiems dvarų inventorių įvardijimams, turintiems begalūnius asmenvardžius, ir atsižvelgtume į tai, kad 10% (iš visų įvardijimų 7%) turi amato bei užsiėmimo nurodymus, ko dabar nebėra, tai būtų priversti daryti išvadą, jog mažų mažiausiai 83% visų mums rūpimų įvardijimų buvo taikomi lietuviams. Sulenkjusių vietinių gyventojų galėjo tada būti tik dvaruose ir arčiau dvarų esančiose sodybose.

Asmenvardžius su lietuviškos kilmės šaknimis turi apie trečdalis visų įvardijimų. Tie asmenvardžiai labai įvairūs. Senųjų, dar iš prieškrikščionybės laikais kilusių dvikamienių antroponimų tarp jų visai nedaug, tik šie (įeina vos į 4% visų įvardijimų): *Biwayna* (= *Bý-vaina* Buivydžiai), *Narbut* (*Nór-but*as Sužionys, Lazūnai), *Sumbar*, gen. sg. *Sambora* (*Sam-bar*as Nemenčinė), galbūt *Mon-drygayto* (iškraipyta; Nemenčinė), taip pat jie slypi suslavintuose tėvavardžiuose bei *-ski* tipo vediniuose *Буйвидович* (*Bùi-vydas*), *Бутримович* (*Bùt-rimas*; abu iš Kamojų), *Gielmanowski* (*Gił-man*as Vokė). Tokių antroponimų trumpiniai (jų kiek daugiau) matyti asmenvardžiuose: *Dawszkys* (*Daug-šys* Sužionys), gen. sg. *Mineły* (*Min-ela* Maišiagala), *Naruszewicz* (iš *Nor-ùšis* Sudervė), *Rymkielis* (*Rim-k-elis* Sužionys : *Rimkus*, plg. *Rim-kantas*), *Woinius* (*Vainius* Maišiagala), galbūt, *Buytalaytis* (*Bui-t-el-aitis* Šalčininkai), *Butkanelis* (*But-k-on-ėlis* Karvys), *Nargielis* (*Nor-g-elis* Sužionys), *Woyszkaytis* (*Vaiš-k-aitis* Šalčininkai), *Zeim* (*Žeimis* ar *Žeimys* Zalavas, plg. **Žeim-mantas*).

Pravardinės kilmės lietuviškų asmenvardžių nepalyginti daugiau, juos turi net 32% visų įvardijimų. Būdingesni pavyzdžiai: a) iš Nemenčinės: *Bylduk* (*Bil-duk*as : *bildukas* 'kas trankosi, bilda; kaukas, kipšiukas'), gen. sg. *Bilduna* (*Bil-dūnas*, plg. dab. pavardes *Bilda*, *Bildaitis* : *bildėti*), gen. sg. *Gaidelia* (*Gaidėlis* : *gaidys*), *Kairelis* (*Kairėlis* : *kairys*), *Kirynaytis* (*Kirinaitis* : *kirinti* 'erzinti, kibinti'), *Klukielis* (*Kliukelis*, plg. *Kliukas* : *kliukis* 'plepys; apykvailis'), *Krynelis* (: *krynis* 'uodega'), *Krynizelis* (:?), *Lapszys* (*Lapšys* : *lāpšas* 'silpnas, nesveikas'), *Murmulis* (*Murmūlis* : *murmėti*), *Sidabris* (plg. *Sidābras* : *sidābras*), *Swida* (*Svida*, plg. *Svidėnis*, *Svidėnas* : *svidėti* 'žvilgėti, blizgėti, spindėti'), *Urde* (*Urdė*, plg. *Urdavičius* : *urdėti* 'veržtis'); b) iš Maišiagalos: *Dakanis* (*Dākanis* : *dākanoti* 'draikyti, draskyti, tąsyti varginant'), *Gasianis* (*Gasiōnis*, plg. *Gasys*, *Gasiūnas* : ?), *Giedroic* (*Giedraitis*, plg. *Giedrė*, *Giedrys* : *giēdras* 'saulėtas, šviesus; skaidrus, tyras, švarus'), *Margielis* (*Margėlis* : *mārgas*), *Narogis* (*Noragis* : *norāgas*), *Rudakiszki* (*Rudakiškis* : *rūdas* + *kīškos* 'kinkos; kėlnių pusės'), *Szarka* (*Šarka* : *šarka*); c) iš Zalavo: *Bała* (*Bala*, plg. *Bālas* : *bālti*, *balà*), *Kul* (*Kulys* : *kulys* 'šlubis'), *Szkalis* (*Škalys* : *škalys*), *Zyrnielis* (*Žirnėlis* : *žirnis*),

¹ Maždaug tokią padėtį rodo ir „Lietuvių pavardžių žodyno“ (Vanagas ir kt. 1985–1989) duomenys (tikrintos raidėmis A- ir J- prasidedančios pavardės).

Zemel (*Žemelis*, plg. *Žemeliūnas* : *žēmas*, arba *Žiemēlis* : *žiemys, žiemiai*); d) iš Vokės: *Burba* (*Būrba* : *burbėti*), *Kiele* (*Kíelė* : *kielė*), *Miazelis* (*Miežėlis* : *miėžis*), *Rudzis* (dial. *Rudzys* < *Rudys* : *rūdas*), *Wanagiel* (*Vanagėlis* : *vānagas*); e) iš Buivydžių: *Jodaragis* (*Juodaragis* : *júodas* + *rāgas*), *Kirkilo* (*Kirkilas* ar *Kirkilā* : *kiřkilas* ‘kas kirkia’), *Machnis* (*Maknys* : *maknys* ‘kas mikčioja’; gali būti ir krikštavardinės kilmės, plg. *Махно* ← *Эпимах*), *Szypielaitis* ir *Szypielajc* (*Šipelaitis*, plg. *Šipėlis* : *šipas* ‘vikrus, greitas’); f) iš Sužionių: *Augulis* (*Augulis* : *augùs, áugti*), *Auksztawartis* (*Aukštavartis* : *áuķštas* + *vařtai*), *Awksztaraytis* (*Aukštaraitis* : *áuķštas*), *Garnalis* (*Garnėlis* : *garnys*), *Giedroyc* (*Giedrāitis*), *Jaciowarys* (*Jaučiavarys* : *jāutis* + *varyti*; plg. kaimo pavadinimą *Jaučiavariai*), *Kierulis* (*Kerulis* : *kėras*), *Kirpe* (*Kirpė*, plg. *Kirp-aitis* : *kiřpti*), *Kukielka* (*Kukėlka*, plg. *Kùkis*, *Kukėnas* : *kùkis* ‘kablys, vāšas’, *kùkti* ‘linkti, svirti, klupti’), *Miszkinis* (*Miřkinis* : *miřkinis*), *Rugiedonis* (*Rugiaduonis* : *rugiai* + *dúona*), *Statulanis* (*Stat-ul-ion-is*, plg. *Stat-ul-ėvičius*, *Stat-ėvičius* : *statùs*), *Stukielis* (*Stukėlis*, plg. *Stùkas* : *stùkas* ‘rařtgaly; storas nerangus žmogus’), *Swilzantis* (*Svilžentis* ar *Svilžandis* : *svilti* + *žėntas, žāndas*), *Szarka* (*Šarka*), *Wanags* (*Vānagas* : *vānagas*), *Warna* (*Vārna* : *vārna*), *Wasarys* (*Vasāris* : *vāsara*), *Wilkanis* (*Vilkónis*, plg. *Viľkas* : *viľkas*); g) iš Sudervės: *Dzidzienis* (*Didienis*, plg. *Didas*, *Didónis* : *didi*), *Pilina* (plg. *Pilinka* : *pilis*), *Skrobel* (*Skrabelis*, plg. *Skrābas* : *skrabėti* ‘skrebėti; daug kalbėti, plepėti’); h) iš Karvio: *Bamelis* (*Bomelis*, plg. *Bomeikā* : ?), *Kanapinis* (*Kanapinis* : *kanāpė*); i) iš Šalčininkų: *Balinik* (*Balinykas*, *Balininkas* : *balā*), *Raguza* (*Ragužā*, gali būti perdirbiny iš *Ragožā*, *Ragōžius* : *ragōžius* ‘nerangus, stačiokas žmogus’); j) iš Kamojų: *Киш’келись* (*Kiřkėlis* : *kiřkis*), nom. pl. *Свир’плеве* (*Svirplys* : *svirplys*), *Стубеда* (*Stubeda* : *stùbeda* ‘nepaslankus, tingus žmogus’), gen. sg. *Швал’куна* (*Švalkūnas*, plg. *Švaľkus* : *švaľkus* ‘plepys’, *švaľka* ‘kas teška’).

Kai kurie pravardinės kilmės asmenvardžiai iškraipyti, su slaviška galūne, sunkiai rekonstruojami, pvz.: *Berbedz* (gal vietoje *Kerbedz* < *Kérbedis* : *kerbedynas* ‘išsiskėtęs krūmas’; Nemenčinė), *Boltuszko* (*Baltuškā* : *baltuškā* ‘baltaodis’; Sužionys), *Borckiel* (: ? Zalavas), gen. g. *Brackiela* (: ? Maišiagala), *Czuchielis* (gal *Čiukelis*, plg. *Čiukaitis* : *čiùkė* ‘kiaulė’, *čiùkinti* ‘zulintis’, *čiùkti* ‘čiaudėti’; Sužionys) *Gayzaniec* (*Gaižonis* Karvy, plg. *Gaižys*, *Gaižiūnas* : *gaižùs*), *Naturgaicis* (*Naturgaitis* Nemenčinė : ?), *Nerabalis* (: ? Sužionys), *Odrugim* (*At-rūgimas* ? Buivydžiai: *at-si-rūgti* ?), gen. pl. (?) *Slizow* (plg. *Slizys* Vokė: *slizys* ‘tokia žuvis’), *Slusz*, g.pl. *Sluzow* (*Sliūžas* ar *Šliūžas* Vokė: *šliūžas* ‘kas šliaužia’), *Tomoysta* (: ? Nemenčinė), *Uzelis* (*Ūselis* ? Sudervė: *ūsai*), *Wagiel* (*Vanagėlis* ? Vokė).

Pasitako padarytų iš skolinių, pvz., *Bulkanis* (*Bulkonis* Zalavas, plg. *Bùlka*, *Bùlkis*, *Bulkaitis* : *bùlka* ‘bandelė’; gali būti ir vertalas, plg. *Bandel-iāuskas*), *Baciulaitis* (*Bočiulaitis* Maišiagala, plg. *Bočiùlis*, *Bōčius* : *bōčius* < *баця* ‘tėvas’), *Balubaniec* (*Balubonis* Zalavas, gal vietoj *Balabonas* : tot. *balaban* ‘su didele galva’), *Biskupelis* (*Byskupėlis* Karvy: *býskupas* ‘vyskupas’), *Duda* (*Dūdā* Mai-

šiagala: *dūdà*), *Kolęda* (*Kalendà* Sužionys: *kalendà* 'kalėda'), *Łowczus* (*Laūčius* Sužionys: *laučas* < *ловчий* 'vyresnysis medžioklės prievaizdas'), *Przystawanis* (*Pristavonis* Maišiagala: *pristovas* 'prievaizda', *Prz-* vietoj *Pr-* dėl lenkiškos *tarties*), *Spiewakas* (*Spievokas* Nemenčinė: *spievōkas* < *śpiewak* 'dainininkas').

Kiti slypi slaviškuose tėvavardžiuose ir šiaip dariniuose su slavų priesagomis: *Bildziukiewicz*, f. *Bildziukowa* (iš *Bildžiukas* Lazūnai: *bildžiukas* 'kas bilda, trankosi'), *Gielwano(w)ski* (*Gelvanauskas* Vokė: *Gėlvonai*), *Kowlewicz* (*Kaulėvičius* Vokė, plg. *Kaulys*, *Kaulaitis*: *káulas*), *Лоймович* (iš *Laimas* ar *Láima* Kamojys: *laimė*), *Лопунович* (iš *Lapūnas* Kamojys, plg. *Lāpas*: *lāpas*), *Popielicki* (iš *Papilys* ar pan. Sužionys: *pa* + *pilis*), *Пуйдэлович* (iš *Puidelis* Kamojys, plg. *Pūida*: *puidyti* 'varyti, vyti su triukšmu'), gen. sg. *Railowicza* (iš *Ráila* Nemenčinė: *ráila* 'plepys, rėksnys, mėgstas bartis'), *Войводэлович* (iš *Vaivadelis* Šalčininkai, plg. *Vaivadas*, *Vaivada*: *vaivadà*). Vienu atveju pavartotas su-slavintas grupinis (šeimynos) pavadinimas: *Dudełowczyzna* Nemenčinė 'pas Dūdelius'.

Yra tokių, kuriais nusakoma profesija, kartais etninė priklausomybė: gen. sg. *Doktoraycia* (*Daktaraitis* Nemenčinė: *dāktaras*), *Gudalis* (*Gudėlis* Zalavas, plg. *Gūdas*: *gūdas*), *Gudanis* (*Gudónis* Maišiagala, Sužionys: *gūdas*), *Pruszniec* (*Prušonis* Nemenčinė, gal iš *Prūsonis*, plg. *Prūsas*: *prūsas*), gen. sg. *Ratodayli* (*Ratadailis* Nemenčinė: *ratadailis* 'račius'), gen. sg. *Zemaytena* (*Žemaitėnas* Maišiagala, plg. *Žemaitis*: *žemaitis*), *Zemoitel* (*Zemaitėlis* Zalavas, plg. *Žemaitis*).

Krikštavardines šaknis turintys asmenvardžiai, kaip minėta, įeina į 17% visų įvardijimų. Tarp jų pasitaiko su išlaikyta lietuviška galūne ar lietuviškomis priesagomis:

a) su galūne: *Czapas* (*Čėpas* Sužionys < *Čėponas* < *Szszepan* < *Stefan*; ir kaip krikšto vardas), *Nakas* (*Nākas* Sužionys: *Enoch*, *Енох*);

b) su diminutyvinėmis priesagomis: *Bochdanelis* (*Bagdonėlis* Sužionys, plg. *Bagdōnas* < *Bogdan*, *Богданъ* – graikų *Theodosios* kalkė), *Jaczelis* (*Jočėlis* Sužionys, plg. *Jočys* < *Jacz* < *Jakub*), *Stanulis* (*Stanūlis* Karvys, plg. *Stanys* < *Stań*, *Станъ* < *Stanisław*, *Станиславъ*), *Szymuk* (*Šimukas* Nemenčinė, plg. *Šimas* < *Szym* < *Szyman* 'Simonas');

c) su patroniminėmis priesagomis:

Bartajcis (*Bartaitis* Vokė, plg. *Bartas* < *Bart* < *Bartholomeus*), gen. sg. *Jakaycia* (*Jakaitis* Nemenčinė, plg. *Jākas* < *Jak* < *Jakub*), *Kazoyc* (*Kazaitis* Karvys, plg. *Kazys* < *Kazimieras*), *Marciukaycis* (*Marciukaitis* ar *Marčiukaitis* Vokė, plg. *Mačcius*, kuriam pradžia davė *Martynas*), *Miszaycis* (*Mišaitis* Vokė, plg. *Mišas* < *Misz*, *Миш* < *Michał*, *Михаил*), *Sawulaycis* (*Savulaitis* Nemenčinė, plg. *Savūlis*, *Sāvas* < *Сава* < *Савелий*), *Witeyc* (*Vitaitis* Karvys, plg. *Vītas*);

Banais (*Banonis* ar *Baniōnis* Sužionys, plg. *Banys*, pradžia davė *Benediktas*), *Jakutonis* (*Jakutōnis* Maišiagala, plg. *Jakūtis*, *Jākas* < *Jokūbas*), *Jiurgianis* (*Jūrgionis* Maišiagala, plg. *Jūrgis*), gen. sg. *Mircinania* (*Marcinōnis* ar *Marty-*

nónis Maišiagala, plg. *Martýnas*), *Maszanis* (*Mošionis* Zalavas, plg. *Mōšius* < *Masz*, *Maszo* ← *Matyas*), *Mikołanis* (*Mikalónis* Sužionys, plg. *Mýkolas*), *Szymananis* (*Šimononis* Maišiagala, plg. *Šimonas* 'Simonas'), *Urbananis* (*Urbononis* Maišiagala, plg. *Ūrbonas*), gen. sg. *Wałania* (*Valónis* Maišiagala, plg. *Valà*, *Vālius* ← *Valentīnas*), *Witanis* (*Vitónis* Maišiagala, plg. *Vītas*);

gen. sg. *Fronckuna* (*Pranckūnas* Maišiagala, plg. *Prañckus* ← *Pranciškus*), nom. pl. *Gryciuny* (*Griciūnas* Sužionys, plg. *Grīcius* < *Гриц* ← *Григорий*), *Markuns* (*Morkūnas* Nemenčinė, plg. *Mōrkus*), *Misiunas* (*Misiūnas* Nemenčinė, plg. *Mīsius* < *Miś*, *Мись* ← *Michaś*, *Михаил*), gen. sg. *Winciuna* (*Vinciūnas* Maišiagala, plg. *Viñcas*).

Su sužalotomis galūnėmis bei priesagomis: *Rakuc* (*Rakūtis* Zalavas, plg. *Rōkas*), *Валюл* (*Valiūlis* Kamojys, plg. *Vālius* ← *Valentīnas*) ir dar vienas kitas.

Pavyzdžiai su slaviškomis tėvavardinėmis priesagomis iš lietuviškų mažiųjų ir kitokių krikštavardžių: *z Ławrukowiczami* (iš *Laurūkas* Vokė, plg. *Laūras* ← *Laurýnas*), *Maciukiewicz* (iš *Maciūkas* ar *Mačiūkas* Vokė, plg. *Macýs*, *Mačýs* ← *Motiėjus*), *Масюлевич* (iš *Masiūlis* Kamojys, plg. *Masýs* ← *Motiėjus*), *Praniukiewicz*, *Proniukiewicz* (iš *Praniūkas* Vokė, plg. *Prānas*), *Стасюлевич* (iš *Stasiūlis* Kamojys, plg. *Stasýs*), *Wałukiewicz*, *Wałukiewicz* (iš *Val(i)ūkas* Vokė, plg. *Vālius* ← *Valentīnas*), f. *Witkanowa* (iš *Vitkónis* Karvys, plg. *Vītkus* < *Witko* ← *Wit* 'Vitas'). Kartą pavartotas suslavintas grupinis (šeimynos) pavadinimas: *Terzełowczyzna* Nemenčinė 'pas *Tērz-el-iūs*', plg. *Tērzà*, spėjama iš *Tērezà* ← *Tērēzijus*.

Lietuviškas diminutyvines priesagas turinčių asmenvardžių inventoriuose yra daug, jie įeina net į 22,3% visų įvardijimų (su *-ukas* 10%, su *-elis* 9%, su *-ulis* 3%, su *-utis* 0,3%). Jas turi lietuviškai su galūnėmis užrašyti asmenvardžiai (*Janukas*, *Kairelis*, *Augulis*...), raštininkų sutrumpinti variantai (*Bylduk*, *Zemel*, *z Kierulem*, *Rakuc*...), slypi slaviško tipo tėvavardžiuose (*Pran-iuk-iewicz*, *Пуйд-эл-ович*, *Мас-юл-евич*, *Дев'кг-ут-евич*...), gauna ir nelietuviškas šaknis turintys arba neaiškios kilmės asmenvardžiai, pvz., *Gniwt-el-ko* Nemenčinė, *Tatarzyn* (totorius!), *Ціер-uk* Zalavas. Matyt, senovėje lietuviai diminutyvines vardų formas labai mėgo. Nenuostabu, kad šias priesagas, ypač *-uk-*, skolinosi kaimynų kalbos.

Turinčių rytų Lietuvai būdingas lietuviškas patronimines priesagas asmenvardžių (užrašytų lietuviškai ir suslavintų) palyginti nemažai, jie įeina į 10,3% įvardijimų (su *-onis* 8%, su *-ūnas* 2% ir su *-ėnas* 0,3%), taigi daugiau negu su *-aitis* (šių 6%). Tuo būdu lietuvių kilmės patronimines priesagas turi asmenvardžiai, įeinantys net į 16,3% visų įvardijimų. Slavų kilmės patronimines priesagas *-avičius*, *-evičius* (*-owicz*, *-ewicz*) turintys asmenvardžiai įeina į 15% įvardijimų, o turintys *-sk-* tipo priesagas – 7%.

Nagrinėjamų vietovių lietuviškumą rodo ne tik inventorių asmenvardžiai, bet ir juose minimi vietovardžiai (Buivydžių dvaro inventoriuje vietovardžių nėra), kurie beveik visi lietuviški, tik paprastai apslavinti ir kiek iškraipyti. Dau-

gumą iš jų galima lengvai lokalizuoti ar bent susieti su dabar lietuvių vartojamais. Pavyzdžiai: a) Nemenčinės dvaro inventoriaus: *w Bezdanach* (*Bezdonys*), *w Biłdunach* (*Bildūnai*), *Dosiance* (*Dasionys*), *Jawczowory* (*Jaučiavariai*), *w Meironach* (*Méironys*), *Piekieliski* (*Pikeliškės*), ež. *Piekieliszi* (*Pikeliškių ežeras*), ež. *Okmena* (*Akmena*), *Podziuny* (*Puodžiūnai*), *w Pokirniach* (*Pakirniai*), *Wornaliszki* (*Varnališkiai*); b) iš Maišiagalos: *w Bałkunach* (*Balkūnai*), *w Eiciunach* (*Eiciūnai*), *ieminia Moyszogołskiego* (*Maišiagala* – slaviškas variantas rodo tokią lietuvišką formą buvus tikrai autentišką!), *w Skłowskich* (*Skliuščiai*); c) iš Zalavo: *Gricuni* (*Griciūnai*), *Guże* (*Gūžiai*), *Miciani* (*Mičionys*), *Woitkuni* (*Vaitkūnai*); d) iš Vokės: *łaka* (pieva) *Dzierwany* (*Dirvoniai*), *w Jurkiskach* (*Jurkiškės*), *w Kamieniskach*, *łaka w Kamieniskach* (*Kameniškės*), *w Pogirach* (*Pagiriai*), *w Reysztelach* (*Raistėliai*), *na goscinu rudnickim* (*Rūdninkų vieškelis*); e) iš Sužionių: *Apanasy* (*Ponasai*), *Barany* (*Baroniai*), *pod Bekiepurami* (*Bekepūriai*), *Bordziuny* (*Barzdžiūnai*), *Botwinski* (*Batviškiškės*), *Czahieniszki* (*Čekėniškės*), ež. *Ilgis* (*Ilgis*), *Jaciowory* (*Jaučiavariai*), *Miskonie* (*Miškonys*), *Pawlukany* (*Pauliukonys*), *Pozadniki* (*Pasadninkas*, dial. *Pasadnykas*), *ku Pokirniom* (*Pakirniai*), *Rakszany* (*Rakšonys*), *Sapieyzyski* (*Sapiėgiškės*), *Suzany* (*Sužionys*), *Unguryski* (*Unguriškės*); f) iš Sudervės: *Soydzie* (*Saidžiai*), *Sudervie* (*Sudervė*), *w Sudervie Wierszyłowskiey* (*Viršilų ar Viršulių Sudervė*, plg. dab. *Viršuliškės*); g) iš Karvio: *Korvi* (*Karvys*), *Zkrudance* (*Skrudėnai*); h) iš Šalčininkų: *Czuzokompia*, gen. pl. *Czuzokompia* (*Čiūžiakampis*), *graniczą ze wsią Daynowką* (*Dainavėlė*), *w Kłuniach* (*Klōniai*), *do Paberzia* (*Pabėržė*), *do Swinca* (*Šveñčius*), gen. pl. *Trybancow*, *w Trybancach* (*Tribonys*); i) iš Kamojų: *в ййменю... Годутиш'ском* (*Adutiškis*), *в йймен'ю... Лын'тупском* (*Leñtupis*), *у селы Мешанах* (*Mešonys*), *в мес'течку Пос'тав'ском* (*Pastovis*), [b] *Рокан'тиш'ках* (*Rokantiškės*), *село Скайстэли*, *у селы Скайстэлях* (*Skaistėliai*), *фол'вар'ку Сур'вилиш'ского* (*Surviliškis*), *до... села Свиран'цов* (*Svironys*), *у селы Войшкунах* (*Vaiškūnai*).

Kai kurios formos šiek tiek skiriasi nuo dabar lietuvių vartojamų: *Poiuny* (*Pajūnėliai* Nemenčinė), *Pruszance*, gen. pl. *Pruzancow* (*Prušinė*, Nemenčinė), ež. *Niemencze* (t.y. *Nemenčià*, dabar *Nemenčėlis*, *Nemenčiukas* Nemenčinė), *Giedroycie* (*Giedraičiai*, dab. *Giedraitėliai* Sužionys), *Ławryniance* (dab. *Lauryniškės* Karvys).

Dalis žymėjo gyvenvietes arba vietas, kurių dabar, atrodo, jau nebėra, bent prieinamuose žemėlapiuose nerasta. Tų pavadinimų lietuviškas formas galima spėjamai rekonstruoti, pvz., *Audubiszki* (**Audubiškės* ar **Audubiškiai*, gal iš **Andubiškės* ar **Andudiškiai* Sužionys), ež. *Baltias* (**Baltelis* Sužionys), *w Barckunach* (**Barckūnai* Maišiagala), *Olkus Budwiesie* (**Budwiesio alka* Sužionys), *в Дойлидиш'ках* (**Dailidiškės* ar **Dailidiškiai* Kamojys), *з села Едупи*, *едупского* (**Juodupiai* Kamojys), *Ganiszki* (**Goniškės* ar **Goniškiai* Vokė, plg. *Gonaičiai* Ylakiai), *Gieydany* (**Geidonys* Sužionys), *łaką w Kapłuniskach* (**Kaplūniškės* ar **Kaplūniškiai* Vokė) *w Kielmobrydziach* (**Kelmabridžiai* Nemenči-

nė), *Klyszeliszki* (**Klišeliškės* ar **Klišeliškiai* Nemenčinė), *з села Лелейков* (**Leleikai* ar **Lileikai* Kamojys, plg. *Lileikėnai* Šilalė), *в Лєках* (**Lenkai* Vokė, plg. *Lėnkaičiai* Plungė), *Limonciszki* (**Limantiškės* ar **Limantiškiai* Vokė, plg. *Limantai* Šakiai), *з села Меркун* (**Mėgūnai* Kamojys), *з села Мелогков* (**Melagiai* Kamojys), *в Ыймен'ю... Мер'клян'ском* (**Merklionys* ar **Merklēnai* Kamojys), *в Mesteliszkach* (**Mesteliškės*, -iai ar **Miesteliškės*, -iai Nemenčinė), *у селе... Олянах Добейков* (**Dabeikų* ar **Duobeikų* **Alionys* Kamojys), *в Ыймень'ю... Олеш'никах* (**Alešpinkai* Kamojys), [в] *Ожуниках* (**Ožiūninkai* Kamojys), ež. *Perwałkas* (*Pervalkas* Sužionys), *Ląki Rodziewicz brodzie* (**Radzevičių* *Bradas* Vokė).

Kitų rekonstravimas – labai rizikingas: *w Anteprowoles* Nemenčinė, *Dakany* Maišiagala, *Giernazyszki*, ež. *Kiersne* (**Kirsnė*?) Nemenčinė, *з села Лодоса* Kamojys, *Odkirny* Sužionys (**Atkirniai*?), *Ślukowszczyzna, na Ślukowszczyźnie* Vokė, *Sołubiszki* Karvys, *з села Тябутов* Kamojys, *за лąке Waslukowszczyźnie* Vokė, *Wiczance* Karvys (**Vičionys*?), *w Wowiszkach* Vokė, ež. *Zėłosayne*, ež. *Zėlsa* Nemenčinė, ež. *Zławkielis* Sužionys.

Eitminiškių ir Šalčininkų pavadinimai jau tada buvo iškraipyti, t.y. tokie, kokius dabar vietas sulenkėję žmonės vartoja. Inventoriuose skaitome: gen. pl. *Jencmeniszek* (Nemenčinė) ir *Soleczniki, od Solecznik* (Šalčininkai). Anksčiau buvau manęs, kad *Eitminiškių* (pavadinimas kilęs nuo seno, dar iš prieškrikščionybės laikų atėjusio dvikamienio lietuviško asmenvardžio *Eit-minas*) lenkiškas pakaitalas atsirado tik XVIII a. pabaigoje ar XIX a. pradžioje (Zinkevičius 1990: 86). Pasirodo, jo būta jau 1678 m. *Eitminiškės* perdirbta į *Jęczmieniszki* dėl lenkiško žodžio *jęczmień* ‘miežiai’ įtakos. Šalčininkai XVI a. dokumentuose dar vadinami *Szolczniki* (plg. *Шольчники* 1555 m. akte) iš lietuvių tarminės formos *Šalčnykai*. Tada greta pasitaikydavo jau ir variantas *Solczniki* su *s*-, atsiradusiu pagal *šienas*: *siano* santykį. Įterpus sunkiai tariamoje priebalsių samplaikoje balsį *e*, atsirado dabartinė lenkų vartojama forma *Soleczniki*, kuri jau fiksuojama 1692 m. inventoriuje. Abiejų šių pavadinimų lenkiškas formas dabar Lietuvos lenkai laiko „autentiškomis“, lenkiškomis, nors iš tikrųjų jos tėra senesnių lietuviškų formų iškraipymo rezultatas.

Zalavo dvaras tada jau turėjo dabartinį pavadinimą su žodžio pradžios *Za*-, lenkišku *Zo*-. *Zołowo* (inventoriuje rašoma *Zolowo*, *Żolowo*²) ir priklausė Ašmenos apskrčiai³. Dabar paplitęs dvaro pavadinimo variantas su *Zu*-, lenkiškai *Zułow*, yra antrinis, atsiradęs turbūt XIX a. pirmojoje pusėje, bent 1846 m. jis jau fiksuojamas Švenčionių apskrities gyvenamųjų vietų sąrašė (Švenčionių aps. sąrašas 1846, l. 8), kur įrašyta *Зуловь*. Pavadinimas negalėjo būti pasidarytas

² Antrasis variantas suklaidino leidėjus, pavadinusius dvarą *Žalavosvardu* (p. 141).

³ 1775 m. iš Ašmenos apskrities ploto tarp Dysnos ir Neries upių buvo sudaryta Užnerio apskritis, kuri 1843 m. pavadinta Švenčionių apskritimi.

maršalo Juzefo Pilsudskio tėvo (irgi Juozapo) iš mirusios dukters Sofijos maži-
binio vardo, kaip kartais tvirtinama⁴. Autentiškas lietuviškas šio dvaro pava-
dinimas, kaip rodo Lietuvių kalbos instituto vietovardžių kartoteka⁵, yra *Zálavas*
(3^b kirčiuotė), o ne *Zùlavas*. 1645 m. inventorius rodo, kad pavadinimas *Zála-*
vas turėtas jau XVII a. pirmojoje pusėje, taigi yra palyginti senas⁶.

Stipriai sulenkintais bei suslavintais laikyti šie Kamojų dvaro inventoriaus
sunkiai lokalizuojami pavadinimai: [в] Литов'щыз'не, з села Лун'чевич, з
села Мол'девич, з села Нар'кович, з села Роман'кович. Panašiai traktuoti-
nas ir Maišiagalos inventoriaus vietovės pavadinimas *w siele Jaszewskim*.

Pasitaiko vietovardžių-vertalų: *pod Czarnym borem, ląka pod Czarnym lasem*
Vokė (iš *Juodšiliai*), *Czarna Waka Vokė* (*Juodóji Vókė*), *в ыймен'ю Полес'ю,*
до двора Полес'я (iš **Pagirys* ar pan.), [в] *Вер'хнях* Kamojys (: *viršus*).

Straipsnyje nagrinėjamų rytų Lietuvos vietovių gyventojai buvo suslavinti pa-
lyginti vėlai, be to, daug kur pirma sugudinti, tik po to sulenkinti. XVII amžiuje
jie dar kalbėjo lietuviškai, tai matyti ne tik iš inventorių, bet ir iš kitų šaltinių
(Zinkevičius 1993). Iš rytų atslenkanti gudėjimo banga Lazūnus, galbūt Zalavą
ir Kamojis, pasiekė tik XVIII a. pabaigoje ar XIX a. pradžioje. Nuo tada ėmė
įsigalėti dvikalbystė. Gudų kalba, kurią suprato rusiškai kalbantys caro valdi-
ninkai ir lenkiškai kalbantys kunigai, vis labiau nukonkuravo protėvių lietuvių
kalbą, aukštųjų gyventojų sluoksnių visai niekintą ir persekiotą. XIX a. pirmo-
joje pusėje lietuvių kalbos kompaktinio masyvo riba dar ėjo pro Kamojis. To
amžiaus viduryje gudėjimas ypač sparčiai plito iš pietryčių pusės Vilniaus ir
Trakų link, priartėjo prie Sudervės, kur tada vyravo lietuvių kalba. Septintuoju
ir aštuntuoju dešimtmečiais gudėjimas prasiplėtė iki Maišiagalos, Karvio, Buivy-
džių. Lazūnai tapo lietuvių kalbos sala gudiškoje apsuptyje. Daug kur nagrinė-
jamose vietovėse žmonės ilgai dar buvo dvikalbiai.

Lenkų laikraštis „Kraj“, 1879 m. Nr. 52 rašė, kad Nemenčinės miestelyje ir
parapijoje nesą kaimo, kuriame nebūtų šnekama lietuviškai. Ir kitais duomeni-
mis remiantis galima tvirtinti, kad XIX a. pabaigoje prie pat Nemenčinės lietu-
vių kalba dar ištiesai vyravo, bet toliau į vakarus (Riešės link) ir šiaurės rytus (į
Pabradę) daugiau buvo kalbančių lenkiškai. Čia lenkų kalba brovėsi ir į sugudė-
jusius kaimus. Apie Sudervę ilgainiui įsigalėjo gudų kalba, lietuviškai kalbantys
sudarė mažumą. Maišiagalos parapijoje 1890 m. lietuviškai bekalbėjo tik 28%

⁴ Žr. Kulbokienė V. 1966: 131. Maršalo tėvui 1846 m. dar buvo tik 13 metų, o jo būsimai žmonai Marijai Bilevičiūtei – vos 4 metukai. Be to, šiame dvare, priklausiusiame Bilevičiams, Pilsudskiai tada dar negyveno, į jį atsikėlė tik po 1863 m. sukilimo, kada dalis Pilsudskių ir Bilevičių dvarų Žemaitijoje (Pilsudskiai iš ten kilę, jų pavardė nuo *Piūsūdy* dvaro pavadinimo) buvo konfiskuoti.

⁵ Aleksandro Vanago 1968 m. užpildytoje kortelėje parašyta: *Zálavas* (neteisingai rašomas *Zulavas*), vt. *Zalav* Švenčionių raj.

⁶ Autorius dėkoja Vytautui Bogušui, Vidui Garliauskui, Petriui Gaučiui ir Vidui Račiui, talkinusiems narpliojant painią šio dvaro ir jo pavadinimo istoriją.

visų gyventojų. Tačiau Sužionių parapija tada dar tebebuvo bemaž ištisai lietuviška. Žinomam Vilniaus lietuvių veikėjui Juozui Maceikai 1932 m. viena senu-
tė pasakojo, kad jos jaunystėje lietuviškai kalbėję ne tik Sužionyse, bet ir Nemenčinėje, Pabradėje.

XIX–XX amžių sąvartoje gudų kalba ypač stipriai išplito Buivydžių apylin-
kėse. Kamojų parapijoje tada kalbėta mišriai: lietuviškai ir gudiškai. XX a. pra-
džioje Šalčininkų parapijoje lietuviškai kalbantys dar sudarė apie pusę visų gy-
ventojų, daugiausia vakarinėje dalyje.

Tarpukario laikotarpiu dėl lenkų okupacijos vietoj gudų kalbos visose nagri-
nėjamose vietovėse ėmė įsigalėti lenkų kalba, ypač į šiaurės rytus nuo Maiši-
galos, Nemenčinės, Sužionių. Tačiau tada dar tebebuvo bemaž visur išlikusios
lietuvių kalbos salos ir salelės. Lenkų kalbininkės Halinos Turskos duomeni-
mis, lietuvių kalba ilgiausiai išliko Nemenčinės parapijoje Stripūnuose, o Sužio-
nių parapijoje – Griciūnuose ir Padubiuosė.

Atgavus Vilnių paaiškėjo, kad Maišiagalos ir Sužionių apylinkėse daug žmo-
nių tebebuvo dvikalbiai: daugiausia kalbėjo lietuviškai ir gudiškai, rečiau len-
kiškai. Dabartinio Šalčininkų rajono vakarinėje ir vidurinėje dalyse tada irgi
kalbėta mišriai, kai kur lietuviškai šnekantys net tebesudarė daugumą: Mištū-
nuose 90%, Dainavojė, Gilviniškėse, Užuklonyse, Vėžionysė, Naujadvaryje –
apie 50–90%, Kalesniūkuose, Purvénuose – 25–50%. Mūsų dialektologai gerų
vietinės tarmės mokovų apie Šalčininkus rado Mikantonysė (net 86), Azūlomy-
je (56), Daīniškėse (47), Maž. Baušiuosė (30), Klýnuose (27), Kameninkė (17),
Širviuose (16), Pašalčyję (7), Stākų Ūtoje (6), Milvyduosė ir Vinciapòlyje (po
5), Pamūrinėje ir Tribonysė (po 1), pačiuose Šalčininkuose net 26. Gyventojų
surašymo metu lietuviais užsirašė ir nebemokantys lietuvių kalbos, būtent, Mai-
šiagalos apylinkėje – 55% visų gyventojų, Nemenčinės apyl. – 37%, Šalčininkų
apyl. – 23%, o išduodant pasus lietuviais įsirašė: Maišiagalos apyl. net 89%,
Nemenčinės apyl. – 80%. Vokiečių okupacijos metais (1942) Kamojų valsčiuje
lietuvių rasta 10%. Beje, tada ten buvo įsteigta 12 lietuviškų pradinių mokyklų.

Labai didelę žalą lietuvybei visame Vilniaus krašte padarė šovininis lenkų
pogrindis (Armija krajova).

Nepaisant visų negandų po karo net labiausiai nutautintose vietovėse dar
buvo galima rasti senelių, išlaikiusių vietinę lietuvių kalbos tarmę. 1950–1952
m. šio straipsnio autoriui teko su prof. Povilu Pakarkliu važinėti po tas apylin-
kes, ieškoti lietuvių kalbos likučių. Tada radome ne vieną senelį ar senutę gerai
mokančius lietuviškai netoli Maišiagalos, Karvio, Nemenčinės, kur dabar lietu-
viškai nebekalbama arba vartojama naujai išmokta bendrinė lietuvių kalba. 1956–
1969 m. mūsų dialektologams pavyko ištirti ir aprašyti pagrindinius Maišiaga-
los, Nemenčinės, Sužionių apylinkių tradicinės lietuvių tarmės bruožus.

Pokario metais bolševikų okupacijos sąlygomis lietuvių kalba Vilniaus kraš-
te dar labiau sunyko. Įsigalėjo praktika nutautinamuose rajonuose skirti nelie-
tuvius valdininkus, paprastai antilietuviško nusiteikimo, daugiausia lenkus. Nuo

1950 m. daug lietuviškų mokyklų buvo paversta lenkiškomis. Šalčininkų rajono vidurinėje dalyje nepalikta lietuviškos nei vienos mokyklos, o vakarinėje dalyje – tik Mištūnų ir Gėlūnų. Bet 1959–1960 m. ir tos buvo uždarytos. Į Vilniją tada kėlėsi daug gyventojų iš Gudijos. Vien tik 1985–1989 m. į Šalčininkų rajoną atsikėlė net 3874 žmonės. Dėl viso to tame rajone 1988 m. duomenimis lietuviai besudarė vos 9,4%.

Prasidėjus Atgimimui subruzdavo ir lenkininkai, ėmė kurti visokias autonomijas, sukėlė galingą prieš lietuvius nukreiptą propagandą. Daug melavo. Jų spaudoje pasirodė straipsnių, kuriuose buvo tvirtinama, kad Maišiagalos, Karvio, Nemenčinės apylinkėse nei patys autoriai, nei jų tėvai (po 80–95 metų amžiaus) neprisimena, kad kas nors kada nors būtų kalbėjęs lietuviškai. Neprisimena tik todėl, kad nenori prisiminti. Laikraštyje „Czerwony sztandar“, buvo rašoma, jog Buivydžių kapinėse nesą paminklų, kuriuose būtų bent viena lietuviška pavardė. Iš tikrųjų ten yra *Baciul, Kairys, Kiežun, Lakis, Likša...* Propagandinis melas liejosi per kraštus. Sužionių klebonas Vilniaus radijo lenkiškoje laidoje net tvirtino, kad jo parapijoje lietuvių niekada nėra buvę. Žinoma, jis nutylėjo, jog jo parapijiečiai 1878 m. prašė caro valdžios gražinti 1866 m. uždarytą Sužionių bažnyčią ir pageidavo, kad joje būtų sakomi pamokslai ir giedama lietuviškai. Deja, tada į gražintą bažnyčią Vilniaus vyskupystės lenkiška kurija pasiuntė kunigus lenkus ir tie parapiją sulenkino. 1905 m. iš Sužionių bažnyčios lietuvių kalba buvo visai išstumta. Baigta nutautinti lenkų okupacijos metais.

Toli nuo šių vietovių, Gudijoje iki mūsų dienų išliko lietuvių kalbos salų prie mūsų nagrinėjamų vietovių. Į šiaurę nuo Kamojų ir dabar dar yra mokančių lietuviškai. Tragiškas likimas ištiko lietuvišką Lazūnų salą. 1893 m. ją aplankęs Peterburgo universiteto privatdocentas Eduardas Volteris rado dar visai lietuviškus Bebrėnų (Бобровичи), Bežėmių (Bežémny, Бежемцы), Daniūnų (Доневичи), Gudenionių (Гуденята), Jaskūnų (Joskūnų, Яскевичи), Lazūnų (Лаздуны) ir Valdikų (Вальдики) kaimus, o Kupronių (Купровичи), Ažubalių (Забелавицы) ir Zubonių (Зубовичи) kaimai tada jau buvo kiek apslavėję. Po 13 metų (1906) ten lankęsis Jonas Jablonskis rašė, kad radęs daug mišrių šeimų, žmonės jam sakėsi nematę lietuviško laikraščio, negaudavę lietuviškų knygų, lenkiškumą labai skleidusi bažnyčia. Lietuvių laikraštis „Viltis“, 1909 m. rašė, kad Lazūnų klebonas Mackevičius (kilimo žemaitis) uždraudęs bažnyčioje lietuvių kalbą „bo to wielki grzech przemówić w kościele po litewsku“, (nes didelė nuodėmė prakalbėti bažnyčioje lietuviškai). Visą laiką buvo žmonėms kalama į galvą mintis apie lietuvių kalbos nereikalingumą: juk jos nesą nei bažnyčioje, nei mokykloje, nei valdžios įstaigose. Laimei, 1919–1925 m. lietuvybę Lazūnuose palaikė čia kunigavęs Karolis Gumbaragis, energingas lietuvybės skleidėjas (vėliau bolševikų ištremtas į Sibirą). Pokario metais iš Lazūnų apylinkių į Lenkiją emigravo apie pusę gyventojų (400–500 žmonių). Jie bėgo nuo bolševikų teroro. Nuo šeštojo dešimtmečio mokslininkai ėmė organizuoti ekspedicijas, skirtas užrašyti svarbius mirštančios unikaliuos lietuvių šnektos duo-

menis. Lietuvių kalbos ir literatūros instituto 1952, 1955 ir 1959 m. ekspedicijos (dalyvavo ir Maskvos kalbininkai) lietuviškai kalbančių dar rado Lazūnuose, Bebrėnuose, Bežėmiuose, Dievėrgiuose (Dervagiuosė), Jaskūnuose, Pāsalyje, Ūosiagiriuose ir Vāldikuose, suprantančių ir šiek tiek kalbančių – Daunorių, Gudenionių, Jančiūnų, Miegūnų, Salinių, Šeškų, Zomāšių, Žydžiūnų ir kt. kaimuose. Lietuviškiausias tada buvo Pāsaliai kaimas. 1964–1968 m. lietuviškai mokančių rasta (mažėjančia tvarka): Pāsalyje, Bebrėnuose, Dievėrgiuose, Gudenionysė, Vāldikuose, Lazūnuose, Daunoriuosė, Šeškuosė, Jaskūnuose, Zomāšiuose, Bežėmiuose (tik suprantančių). Kažkiek lietuviškai suprantančių aptikta net apie Dūdą (Dūdās, Ažūbalių kaime) ir Viją (Ивье). Tačiau praėjus porai dešimtmečių, Lazūnų apylinkėse jau bebuvo likę gal 30–40 senių, šiek tiek mokančių lietuviškai. Visi jie ne jaunesni kaip 70 metų. Tarp savęs šnekėdami lietuvių kalbos paprastai jau nebevartojo, kalbėjo gudiškai. Lietuviškai „paduodavo“, tik atvykusio iš Lietuvos asmens prakalbinti. Daugelis mokėjo nebelaivai, kalbėdami užsikirsavo, įmaišydavo gudiškus žodžius. Tokį išpūdį susidarė šių eilučių autorius, aplankęs Lazūnų lietuvių 1983 m. kartu su žymiuoju šio krašto kalbos tyrėju Aloyzu Vidugiriu ir Kaune tada gyvenusiu lazūniškiu Pranu Semoku.

Tokia liūdna nagrinėjamų vietovių lietuviybės nykimo istorija. Tačiau inventorių rašymo laiku, prieš pusketvirtą šimtmečio, tos vietovės dar buvo ištisai lietuviškos. Inventoriuose esama užfiksuota ir tokių lietuviškų asmenvardžių, kurių nėra „Lietuvių pavardžių žodyne“, (Vanagas ir kt. 1985–1989), taigi labai reikšmingų lietuvių antroponimikos studijoms ir apskritai lietuvių kalbos mokslui. Štai jie (pateikiami dabartine rašyba ir bendrinės kalbos forma): *Aukštartaitis, Aukštavartis, Bagdonėlis, Bala, Balininkas, Balubonis, Banonis, Bildukas, Bildūnas, Byskupėlis, Byvainas, Bočiulaitis, Bomelis, Braziukonis, Buitelaitis, Bulkonis, Butkonėlis, Čiukelis, Dasionis, Didienis, Drujus, Gaižonis, Grigeišis, Jaučiavarys, Jočelis, Juodaragis, Kamaškaitis, Kirinaitis, Kirpė, Kliukelis, Krynelis, Krinyčėlis (Kriničėlis ?), Kunča, Lupka, Marciukaitis, Minela, Mišaitis, Mošionis, Naturgaitis, Noragis, Pilina, Pristavonis, Prušonis, Puidelis, Ratadailis, Rimkelis, Rudakiškis, Rugiaduonis, Sambaras, Savulaitis, Sidabris, Skrabelis, Spievokas, Statulionis, Stubeda, Svilžentis (Svilžandis ?), Šimononis, Šimukas, Šipelaitis, Tėrzėlis, Urbononis, Urdė, Vaiškaitis, Vaivadėlis, Žemaitėnas*.

Pažymėtina, kad inventorių raštininkai vartojo nemažą lituanizmą, kurie anuo met, matyt, buvo paplitę Lietuvos lenkų kalboje (*polszczyzna litewska*). Štai dažnesni iš jų:

dziakła ‘prievolė grūdais, pyliava, duoklė’ (*dziakła zyta pul beccki*; iš **déklas* : *déti*), iš šio žodžio būdvardis *dziakielny* (*becka dziakielna, owsa dziakielnego, miary dziakielney*);

kompie ‘kumpis’ (gen. pl. *kompiow*);

kowsz ‘kaušas’ (nom. pl. *kowszy*);

pondek ‘pundelis’ (*borowikow wieniec jeden, orzechow pondek*);

punia 'tvartas, peludė, gurbas' (*punia* iš lie. *pūnē*);
rojst 'raistas, pelkė' (*w roistach*);
rum 'troba, pastatas' (*rum wielki, rum tarcicami obity, za tym rumem; naprzeciwno tego rumu*; iš lietuvių kalbos germanizmo *rūmas*) ir diminutyvinė forma *rumek* (*do tego rumku*);
rykunia, rykonia 'dvaro gyvulius ir gyvulininkystės produktus tvarkanti moteris' (*dlia ciwona y rykoniey*; iš *rykūnia* : *rýkauti* 'tvarkyti, šeimininkauti, rikiuoti');
siaber 'draugas, bendradarbis' (*z siabrami*; iš *sébras*);
sklut 'plačiaasmenis kirvis rąstams tašyti, skliutas' (*sklut ciesielski*, nom. pl. *skluty*);
swiren, swieren, swierzen, szwieren 'svirnas' (*do swirna, w swirnie, w swier-nie, w szwierznie, w tem swierznie, za swiernem, dwa swirny, szwierny*, gen. pl. *swirnow, szwiernow, za swirnamy, przed szwiernami, w swiernach*) ir diminutyvinė forma *swirenek* (*w tem swireнку*);
trzynitny 'trinitis' (*zupanik trzynitny ponoszony*);
untrynik, untrenik 'ne pagrindinis darbininkas, padėjėjas, aňtrininkas' (*z untrynikiem*, nom. pl. f. *untrenicy*; iš dial. *uňtrinykas, -ė*);
wicina 'senovinis plokščiadugnis prekinis upių laivas, vytinė' (*od wicin, od zamarzłych wicin*).
Yra reikšmės lituanizmų (kalkių), pvz., *strona, stronica* 'kluono šalinė' (*tok nowy z stronami, tok dwadziescia sązi z stronicami*), *trynog* 'trikojis' (*trynog miedziany*).
Pasitaiko lietuviškos fonetikos elementų, pvz., prie balsis *k* vietoj lenkų *ch*: *w kacie* 'troboje' (*w chacie*).
Inventoriuose esama ir šiaip įdomių dalykų. Antai Buivydyžių dvaro inventoriuje rašoma, kad grikių derlius prastas, nes jį sunaikino meškos (*medzwiedzie popsowali*). Pažymėtina, kad Rytų Lietuvoje apie Palūšę, Méironis, Gaveikėnus meškų būta net XIX a. pradžioje.

LITERATŪRA

- Jablonskis K., Jučas M. 1962: Lietuvos TSR Mokslų akademija. Istorijos institutas. *Lietuvos inventoriai XVII a. Dokumentų rinkinys*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.
Kulbokienė V. 1966: *Lietuvių enciklopedija* 35, Boston, 131.
Švenčionių aps. sąrašas 1846: Vilniaus gubernijos inventorinio komiteto Švenčionių apskrities gyvenamųjų vietų vardų sąrašas, esantis Lietuvos valstybės istorijos archyve (buv. CVIA), f. 394. ap. 6, b. 350.
Taszycki W. [red.] 1965–1985: *Słownik staropolskich nazw osobowych* 1–7, Wrocław etc.
Vanagas A. ir kt. 1985–1989: *Lietuvių pavardžių žodynas* 1–2, Vilnius: Mokslas.
Zinkevičius Z. 1977: *Lietuvių antroponimika. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII a. pradžioje*, Vilnius: Mokslas.
Zinkevičius Z. 1990: *Lietuvių kalbos istorija 4: Lietuvių kalba XVIII–XIX a.*, Vilnius: Mokslas.

Zinkevičius Z. 1993: *Rytų Lietuva praeityje ir dabar*, Vilnius: Mokslo (żr. gyvenviečių rodyklę nurodytus puslapius).

INWENTARZE DWORSKIE XVII W. – JAKO ŹRÓDŁO ANTROPONIMII ORAZ DEMOGRAFII LITWY WSCHODNIEJ

Streszczenie

Artykuł ma na celu przedstawienie wniosków wysnutych na podstawie analizy imion własnych znajdujących się w inwentarzach dworskich z lat 1611–1696, dotyczących miejscowości Nemenčinė (Niemenczyn), Maišiagala (Mejszagola), Zalavas (miejsce urodzenia marszałka Józefa Piłsudskiego, Żułów), Vokė (Waka), Buivydžiai (Bujwidze), Sužionys (Sużany), Sudervė (Suderwa), Karvis (Korwie), Šalčininkai (Soleczniki), Kamojai (Komaje), Lazūnai (Łazduny). Najważniejsze wnioski są następujące:

Rozpatrywany materiał wykazuje, iż jeszcze w XVII w. miejscowości te były całkowicie litewskie. Dowodzą tego nie tylko imiona własne znajdujące się w inwentarzach, ale także toponimia oraz liczne lituanizmy w polszczyźnie, którą spisane zostały inwentarze.

Dzisiejszy dwuczłonowy system nazywania osoby (imię + nazwisko) w owych czasach nie ustalił się jeszcze, proces kształtowania się nazwisk dopiero się rozwijał, dlatego drugiego członu nazw osobowych (obok imienia nadanego podczas chrztu) nie należy w zasadzie traktować jako nazwisko.

Stopień sławizacji litewskich imion własnych w inwentarzach jest różny – przeważnie zależał od pisarza i od wybranego przez niego sposobu nadawania imion, co z kolei być może w jakiejś mierze odzwierciedlało nie wszędzie przecież jednakowe używanie antroponimii przez miejscową ludność.

Wśród nazw osobowych pochodzenia litewskiego przeważa antroponimia związana z przerwiskami (w szerokim znaczeniu); mniej jest archaicznych nazw dwuczłonowych oraz ich skrótów, odziedziczonych z okresu przedchrześcijańskiego.

Większość nazw osobowych pochodzenia nielitewskiego (imion nadanych podczas chrztu, przekładów słowiańskich itp.) zawiera elementy języka litewskiego, zazwyczaj przyrostki oraz końcówki.

Ludzie noszący nazwy osobowe, które nie mają elementów języka litewskiego, z reguły także byli Litwinami, ponieważ ich rodzeństwo lub imionami zawierającymi elementy języka litewskiego.

Przyrostki (sufiksy) słowiańskie (przeważnie patronimiczne) dołączone do antroponimii pochodzenia litewskiego, w tamtych czasach jeszcze nie przesłaniały przyrostków litewskich, w większości charakterystycznych dla Litwy Wschodniej i bardziej różnorodnych niż słowiańskie.

W inwentarzach jest wiele litewskich nazw osobowych, których nie uwzględnia „Lietuvių pavardžių žodynas„ („Słownik litewskich nazwisk„, t. 1–2, Vilnius, 1985–89), więc badanie antroponimii znajdującej się w inwentarzach dworskich otwiera bardzo szerokie perspektywy.

OSTLITAUSCHE INVENTARE DES 17. JAHRHUNDERTS ALS QUELLE ANROPONYMISCHEN UND DEMOGRAPHISCHEN STUDIEN

Zusammenfassung

Das Ziel des vorliegenden Beitrags besteht darin, die Resultate darzulegen, die sich ergeben aus der Analyse der in den Inventaren der Gutshöfe von Nemenčinė, Maišiagala, Zalavas (J. Piłsudskis Geburtsort), Vokė, Buivydžiai, Sužionys, Sudervė, Karvys, Šalčininkai, Kamojys

und Lazūnai (1611–1696) vorliegenden Personennamen. Die wichtigsten Ergebnisse sind folgende:

Die zu untersuchenden Ortschaften trugen noch im 17. Jh. einen durchwegs litauischen Charakter. Davon zeugen nicht allein die in den Inventaren belegten Personen- und Ortsnamen sondern auch die vielen Lituanismen im Polnischen der Inventare.

Damals war das System der zweiteiligen Personenbezeichnungen (Namen + Familiennamen) noch nicht eingewurzelt (die Entstehung der Familiennamen begann sich erst zu entwickeln); deshalb ist der zweite Teil der Personenbezeichnungen (der Personennamen, der neben dem Taufnamen steht) in vielen Fällen nicht als Familiennamen zu betrachten.

Der Grad der Slawisierung der litauischen Personennamen ist in den Belegen aus den Inventaren nicht der gleiche. Er hing größtenteils ab von dem Charakter des Schreibers sowie der von ihm gewählten Art, die Personen zu bezeichnen. Andererseits spiegeln sich wohl auch in der Bezeichnungsweise die unterschiedlichen Gebrauchsformen der Anthroponyme unter der einheimischen Bevölkerung wider.

Unter den Personennamen litauischer Herkunft herrschen aus Spitznamen entstandene Anthroponyme vor; seltener belegt sind zweistämmige archaische Personennamen und deren Kurzformen, die aus der vorchristlichen Periode stammen.

Die größte Anzahl der Personennamen nichtlitauischer Herkunft (Taufnamen, slawische Entlehnungen u.a.) enthält litauische Sprachelemente, meistens Suffixe und Endungen.

Personennamen ohne litauische Sprachelemente bezogen sich auch größtenteils auf Litauer, denn die in den Inventaren belegten Anthroponyme, die Namen der Brüder bzw. Kinder ausdrückten, trugen schon einen litauischen Charakter oder enthielten litauische Sprachelemente.

Die slawischen Suffixe (gewöhnlich in Patronymen), die in den Anthroponymen litauischer Herkunft vorliegen, haben damals die litauischen Suffixe noch nicht verdrängt, von denen viele kennzeichnend für Ostlitauen und verschiedenartiger als die slawischen sind.

Die Inventare enthalten viele litauische Anthroponyme, die in den „Lietuvių pavardžių žodynas“ („Wörterbuch der litauischen Familiennamen“) Bd. 1–2, Vilnius 1985–1989 nicht vorliegen. Deshalb ist die Untersuchung der in den Inventaren belegten Personennamen ein aussichtsreiches Forschungsobjekt.